

19. Рішення Ради Європейського Союзу про створення Євроюсту від 28 лютого 2002 р. URL: <https://eulaw.edu.ru/spisok-dokumentov-po-pravu-evropejskogo-soyuza/reshenie-soveta-sozdani-eyvroyust-v-tselyah-usileniya-borby-s-tyazhkoj-prestupnostyu-perevod-chetverikova-a-o> (дата звернення: 07.12.2021).

20. Документ Ради Європейського Союзу про пропозицію щодо призначення національних експертів щодо спільних слідчих груп від 8 липня 2005 р. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11037-2005-INIT/en/pdf> (дата звернення: 05.12.2021).

21. Council Recommendation on a model agreement for setting up a joint investigation team (JIT) of 08.05.2003. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9154f703-ccf4-41ff-9c27-96e9a94a9c3b> (дата звернення: 02.12.2021).

22. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 05.12.2021).

23. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (дата звернення: 07.12.2021).

24. Про організацію роботи органів прокуратури України у галузі міжнародного співробітництва : Наказ Генеральної прокуратури України від 18 вересня 2015 р. № 223. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0223900-15#Text> (дата звернення: 02.12.2021).

25. United Nation Office on Drugs and Crime. Trafficking in Persons & Smuggling of Migrants: Guidelines on International Cooperation. 2010. URL: <https://www.un.org/ruleoflaw/files/UNODC%20Trafficking%20in%20Persons%20and%20Smuggling%20of%20Migrants%20Guidelines.pdf> (дата звернення: 03.12.2021).

УДК 343.982

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.5.1.23>

ФОМЕНКО М.О.

СУТНІСТЬ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

THE ESSENCE OF INTERACTION OF INVESTIGATIVE AND OPERATIONAL DIVISIONS IN THE CONTEXT OF MODERN RESEARCH

Висвітлено актуальні теоретичні, правові та організаційні питання взаємодії слідчого з оперативними працівниками, іншими підрозділами під час здійснення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні. Розглянуто проблеми питання, пов'язані з особливостями взаємодії слідчих зі співробітниками оперативних підрозділів, обґрунтовано значущість взаємодії слідчих підрозділів з іншими суб'єктами кримінального провадження. Проаналізовано та узагальнено наявні наукові підходи до розуміння сутності загального поняття взаємодії та взаємодії слідчих органів зокрема.

Досліджено нормативно-правове підґрунтя діяльності слідчих та оперативних підрозділів для організації взаємодії, визначено основні принципи їх взаємодії. Розглянуто зміст взаємодії, який виражається в безпосередній практичній допомозі як процесуального, так і організаційно-тактичного характеру.

Стаття присвячена сучасному стану взаємодії досудового розслідування з оперативними підрозділами, що зумовлюється динамічним оновленням кримінального процесуального законодавства та інтеграцією українського законодавства у законодавство Європи. Висвітлено проблемні питання взаємодії слідчого з оперативними підрозділами, а також розмежування повноважень слідчого та оперативних підрозділів.

Проаналізовано поняття «взаємодія» в контексті сучасного розвитку науки та її розмежування з іншими подібними поняттями.

Розглянуто та досліджено законодавчі прогалини однієї із форм взаємодії слідчого та оперативних підрозділів, а саме «виконання доручень слідчого». Зазначено про проблемні питання стосовно строків виконання таких доручень, через відсутність конкретизації в законодавстві.

Висвітлено процесуальні форми взаємодії слідчого з прокурором. Означено думку деяких науковців про відсутність повної процесуальної самостійності слідчого через законодавчо закріплене положення прокурора як процесуального керівника досудовим розслідуванням.

Зазначено про таку форму процесуального контролю за діяльністю слідчого, як контроль слідчого судді (судовий контроль).

Ключові слова: *взаємодія, кримінальне провадження, органи досудового розслідування, оперативні підрозділи, слідчий, нормативно-правове регулювання.*

Topical theoretical, legal and organizational issues of interaction of the investigator with operatives, other units during the implementation of operational and investigative activities in criminal proceedings are highlighted. The problems related to the peculiarities of the interaction of investigators with the staff of operational units are considered, the importance of the interaction of investigative units with other subjects of criminal proceedings is substantiated. The available scientific approaches to understanding the essence of the general concept of interaction and interaction of investigative bodies in particular are analyzed and generalized.

The normative-legal basis of activity of investigative and operative divisions for the organization of interaction is investigated, the basic principles of their interaction are defined. The content of interaction, which is expressed in direct practical assistance of both procedural and organizational and tactical nature, is considered.

The article is devoted to the current state of interaction of pre-trial investigation with operational units, which is due to the dynamic updating of criminal procedure legislation and the integration of Ukrainian legislation into European legislation. The problematic issues of the investigator's interaction with the operational units, as well as the separation of powers of the investigator and operational units are highlighted.

The concept of "interaction" in the context of modern development of science and its delimitation with other similar concepts is analyzed.

Legislative gaps in one of the forms of interaction between the investigator and operational units, namely "execution of the investigator's instructions", are considered and investigated. Problematic issues regarding the deadlines for the implementation of such instructions are indicated due to the lack of specification in the legislation.

Procedural forms of interaction between the investigator and the prosecutor are highlighted. The opinion of some scholars about the lack of full procedural independence of the investigator due to the statutory position of the prosecutor as the procedural manager of the pre-trial investigation is indicated.

This form of procedural control over the activities of the investigator is indicated as the control of the investigating judge (judicial control).

Key words: *interaction, criminal proceedings, pretrial investigation, operational units, investigator, legal regulation.*

Вступ. Одним із пріоритетних завдань кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав і свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жодний невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура (ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [1].

Слід звернути увагу, що вагоме місце у реалізації означених завдань кримінального провадження належить слідчому, який у межах своєї компетенції, передбаченої КПК України, уповноважений провадити досудове розслідування кримінальних правопорушень (п. 17 ч. 1 ст. 3 КПК України).

Питання про сутність взаємодії слідчого у кримінальному провадженні були предметом дослідження К.В. Антонова, Н. В. Багрій, В.Д. Берназ, Р.С. Белкіна, Б.А. Вікторова, А.Ф. Волобуєва, І.Ф. Герасимова, І.М. Гуткіна, В.П. Данєвський, О.Ф. Долженкова, В.П. Дробота, О.О. Дульського, В.С. Зеленецького, А.В. Іщенко, Н.С. Карпова, В.П. Корж, А.Г. Лекаря, Є.Д. Лук'янчикова, Г.А. Матусовського, Д.И. Никифорчука, І.В. Озерського, М.А. Погорецького, О.М. Порубова, Б.В. Романюк, В.П. Сапальова, М.В. Салтевського, М.О. Селіванова, І.В. Сервецького, І.М. Сорокотягіна, В.П. Хомколова, М.Є. Шумило та багатьох інших науковців.

При цьому, попри те, що в теорії кримінального процесу проблема взаємодії слідчого у кримінальному провадженні привертала увагу багатьох науковців, практична реалізація цілого ряду пов'язаних з нею питань так і не була вирішена повною мірою.

Постановка завдання. Метою статті є з'ясування сутності процесуальної взаємодії слідчого із оперативними підрозділами, визначення наявних прогалин у цій сфері та пріоритетні напрями її удосконалення.

Результати дослідження. Вивченню та належному правовому регулюванню діяльності слідчого, в тому числі взаємодії останнього з іншими учасниками кримінального провадження, приділено значну увагу, однак до сьогодні залишається недостатньо вивченою специфіка цієї діяльності, а також питання взаємодії слідчого з судовими органами та оперативними підрозділами. Адже саме від ефективної співпраці вказаних суб'єктів та правильної організації розслідування залежить його якість.

У процесі розслідування злочинів взаємодія слідчого з іншими співробітниками правоохоронних органів у загальному вигляді постає як часово-просторовий процес, що передбачає: 1) прийняття слідчим рішення про взаємодію зі співробітниками зазначених вище органів; 2) діяльність цих співробітників щодо виконання рішення слідчого; 3) процесуальну й іншу діяльність слідчого, пов'язану з оцінкою доказової та орієнтуючої інформації, отриманої завдяки взаємодії, а також використання її під час розслідування [2, с. 191].

Теорія кримінального процесу розглядає взаємодію як форму зв'язку елементів системи кримінального судочинства, за допомогою якої вони, доповнюючи один одного, утворюють умови для успішного її функціонування.

Як справедливо зазначає Г.А. Матусовський, у криміналістиці проблему взаємодії розглядають у контексті поставленого перед цією наукою завдання – яким чином побудувати взаємодію суб'єктів розслідування з метою забезпечення найбільш швидкого, повного та ефективного виявлення та використання в розслідуванні слідів злочину [3, с. 156].

Як зазначає В.П. Шибіко, взаємодія виникає там, де відповідні суб'єкти мають спільні завдання, є самостійними, не підпорядковані один одному, застосовують різні форми та методи роботи, раціональне поєднання яких має забезпечити успіх розслідування загалом [4, с. 218–219].

Поняття «взаємодія» слід відрізнити від суміжних, близьких за значенням, категорій, а саме: «узгоджені дії», «координація», «сприяння», «виконання доручень та вказівок», «надання допомоги» та інших, зміст яких роз'яснюють відповідні правові норми [5, с. 15].

Термін «координація» означає одну з основних управлінських функцій, сенс якої полягає в упорядкуванні взаємозв'язків та взаємодії між учасниками процесу управління з метою узгодження дій та об'єднання зусиль для вирішення поставлених завдань [6, с. 139; 7, с. 345–346].

Розмежовуючи взаємодію та координацію, слід зазначити, що остання містить у собі елемент підпорядкування волі координуючого органу системи, спрямовує окрему діяльність виконання спільних завдань, поставлених перед виконавцями.

Після набрання чинності КПК України (2012 р.) відбулося певне переформатування взаємодії між слідчими та співробітниками оперативних підрозділів, пов'язане зі зміною її нормативно-правового регулювання, набуттям слідчим повноважень здійснення негласних слідчих (розшукових) дій і обмеженням оперативно-розшукової діяльності та початком кримінального провадження.

Термін «взаємодія» у КПК України взагалі не визначений, проте згадується в ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність», ЗУ «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» та багатьох відомих нормативно-правових актах правоохоронних органів.

Головною метою взаємодії є вирішення завдань кримінального провадження, визначених у ст. 2 КПК України. Ініціатором взаємодії є слідчий, коли виникає потреба в залученні можливостей оперативних підрозділів для вирішення завдань досудового розслідування.

Органи досудового розслідування й оперативні підрозділи зосереджені на виконанні складених на них функцій, але ефективність протидії злочинності та кінцевий результат діяльності кожного з цих органів значною мірою залежить від рівня взаємодії між ними в цій сфері. Завдяки налагодженій взаємодії досягається швидкість, повнота й неупередженість розслідування злочинів і вирішуються інші завдання, визначені у ст. 2 КПК України [8, с.115].

Варто погодитися, що досягнення успіху в розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень значною мірою залежить від взаємодії органів, які беруть участь у цій діяльності. Як стверджує Т.О. Мудряк, у вирішенні завдань ефективного розслідування кримінальних правопорушень велика роль належить взаємодії органів досудового розслідування з органами та підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову, експертну діяльність, а також у межах компетенції з іншими правоохоронними та контролюючими органами України, центральними органами виконавчої влади як погодженої діяльності, що забезпечує швидкість та якість розслідування [9, с. 143].

В.О. Коновалова з цього приводу зазначає, що одних зусиль слідчих органів не завжди достатньо для вирішення численних завдань, пов'язаних із розкриттям злочинів [10, с. 15–16].

Натомість О.О. Кіпер акцентує увагу на тому, що досягнення завдань кримінального провадження на досудовому розслідуванні неможливе без якісної, налагодженої, законодавчо врегульованої взаємодії слідчого з іншими учасниками кримінального провадження [11, с. 147].

У загальному випадку термін «взаємодія» тлумачиться як взаємний зв'язок між предметами у дії; погодження дій між ким-небудь [12, с. 188].

П.Т. Скорченко вважає, що суть взаємодії слідчого та оперативних підрозділів полягає в їхній спільній діяльності [13, с. 82–83].

В.В. Пивоваров взаємодією називає спільну, погоджену діяльність відповідних суб'єктів під час розслідування кримінальних справ, що спрямована на використання методів і засобів, властивих цим суб'єктам, за чіткого розподілу повноважень між ними [14, с. 5].

Аналогічно Р.С. Белкін стверджує, що взаємодія є погодженою за метою і завданнями, силами, засобами, місцем і часом діяльністю у процесі встановлення істини у кримінальному процесі [15, с. 493].

Інший же підхід передбачає різнобічне розуміння взаємодії: діяльність двох і більше суб'єктів, що вирішують одне завдання, але різними методами та засобами; організаційно-розпорядча діяльність, заснована на взаємній довірі сторін, об'єднаних єдиним завданням розкриття та розслідування кримінальних правопорушень [16, с. 10–11].

А.О. Ляш наголошує, що сутність взаємодії слідчого та оперативного працівника полягає в тому, що це активна цілеспрямована діяльність, у якій кожен суб'єкт живає конкретних заходів (слідчі дії, оперативно-розшукові заходи) у межах встановлених законом повноважень, заснована на суворому дотриманні вимог Конституції України, чинного законодавства, принципів оперативно-розшукового законодавства та кримінального судочинства [17, с. 126].

Правовою основою взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ в ході проведення тактичних операцій є: 1) Кримінальний процесуальний кодекс України: п. 3 ч. 2 ст. 40 нам каже, що слідчий вправі доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам; ч. 1 ст. 41 передбачає обов'язок оперативних підрозділів здійснювати слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого чи прокурора; ч. 6 ст. 246 визначає право уповноважених оперативних підрозділів за дорученням слідчого проводити негласні слідчі (розшукові) дії; 2) ст. 16 ЗУ «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», в якій визначено основні положення щодо взаємодії органів прокуратури, внутрішніх справ, Служби безпеки України у питаннях боротьби з організованою злочинністю тощо.

У Законі України «Про Національну поліцію» визначено, що поліція в процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування [18].

Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами є одним з основних джерел отримання інформації, необхідної для виявлення, розкриття та розслідування злочинів. Найпоширенішими формами такої взаємодії є такі форми: загальна – на рівні процесуальної і непроцесуальної спільної діяльності (зокрема, інформаційно-довідкової); спеціальна – процесуальні рішення, серед яких постанови, вказівки, доручення тощо; непроцесуальні – тактико-організаційні форми спілкування, управління колективними діями (слідчо-оперативною групою, слідчою бригадою слідчими з інших підрозділів).

Під час розслідування кримінальних правопорушень досить важливою формою взаємодії є виконання співробітниками оперативних підрозділів доручень слідчого про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, а також застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Співробітники оперативних підрозділів не повинні обмежуватися наданням відповіді слідчому лише із зазначенням формальних фраз. Так, якщо їм не вдалося частково або повністю виконати доручення слідчого, вони повинні детально відповісти, що вони зробили для його виконання, які конкретно дії здійснювали, з яких причин не вдалося досягти бажаного результату. Водночас слід ураховувати те, що, відповідно до п. 6.2, 6.5 Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, не допускається надання слідчим неконкретизованих доручень оперативному підрозділу (співробітнику оперативного підрозділу – члену слідчо-оперативної групи), без встановленого строку їх виконання. Крім того, вони повинні містити перелік слідчих (розшукових) дій чи негласних слідчих (розшукових) дій, які потрібно виконати, та відомості, необхідні для реалізації цих дій [19, с. 106].

Перелік підрозділів, наділених оперативно-розшуковою юрисдикцією, наведений у ст. 5 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність». Водночас у ч. 1 ст. 41 КПК перелічені оперативні підрозділи, які мають за письмовим дорученням слідчого, прокурора здійснювати слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії. Підрозділи детективів, оперативно-технічний підрозділ та підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро здійснює такі дії лише за письмовим дорученням детектива або прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Взаємодія слідчих з оперативними підрозділами має відповідати таким обов'язковим умовам: дотримання всіма учасниками взаємодії законності; розподіл повноважень між органами досудового розслідування й оперативними підрозділами, що пов'язано з вимогами закону та специфікою їхньої діяльності; комплексне використання сил і засобів, якими володіють органи досудового розслідування й оперативні підрозділи; організуюча роль слідчого і його процесуальна самостійність у процесі розслідування [20, с. 317].

На відміну від КПК України 1960 р., у КПК України 2012 р. звужений перелік процесуальних форм взаємодії слідчих із оперативними підрозділами (доручення, вказівка, сприяння) до одного виду – виконання доручення. Серед повноважень слідчого, перелічених у ч. 2 ст. 40 КПК України, значиться його право доручати оперативним підрозділам проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій. Тобто, як вбачається з цієї норми закону, доручати проведення інших процесуальних дій КПК України слідчого не уповноважує.

Щодо оформлення процесуального рішення про взаємодію слідчого з оперативними підрозділами є деякі законодавчі розбіжності. Так, у ч. 2 ст. 6 «Про оперативно-розшукову діяльність» зазначено, що підстави здійснення такої діяльності можуть міститись у письмових дорученнях і постановках слідчого. Водночас у ч. 1 ст. 41 КПК України визначено, що оперативні підрозділи здійснюють слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії за письмовим дорученням слідчого.

За загальним правилом, слідчі звертаються до оперативних підрозділів із письмовим дорученням. Але ч. 3 ст. 110 КПК України передбачено, що рішення слідчого під час провадження досудового слідства приймаються у формі постанови.

Окрім того, постає питання щодо терміну виконання таких доручень. У ч. 6 ст. 232 КПК України зазначено, що службова особа органу, що отримав доручення, за погодженням зі слідчим, прокурором, що надав доручення, зобов'язана в найкоротший строк організувати виконання зазначеного доручення. При цьому поняття «найкоротшого строку» у кожного різне, а тому кримінальне провадження може тривати досить великий проміжок часу.

Законодавець наділив слідчого широким спектром повноважень, визначивши його як самостійну та незалежну службову особу, яка всебічно, повно та неупереджено досліджує всі обставини кримінального провадження, але разом з тим виконання покладених на нього обов'язків та здійснення прав неможливо без взаємодії слідчого з іншими учасниками кримінального провадження.

М.В. Криленко так охарактеризував взаємовідносини слідчого і прокурора: прокурор та слідчий є, по суті, дві іпостасі однієї і тієї ж особи, і ми перетворюємо слідчого на помічника прокурора [21, с. 102]. Закріплення в чинному КПК України положення прокурора як процесуального керівника досудовим розслідуванням виключає повну самостійність слідчого під час прийняття процесуальних рішень чи проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій [22, с. 226]. Положеннями ст. 40 КПК України передбачено, що слідчий під час здійснення

своїх повноважень є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку особам, що не мають на те законних повноважень, забороняється, на нашу думку, необхідно трактувати як незалежність слідчого від вимог інших учасників кримінального провадження, крім прокурора.

Взаємодія слідчого та суду під час проведення досудового розслідування проявляється в судовому контролі за діяльністю слідчого.

Співробітники оперативних підрозділів не мають права здійснювати процесуальні дії за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора. Виключенням з цього є право заводити оперативно-розшукову справу стосовно осіб, що ухиляються від досудового розслідування та суду, і забезпечення захисту осіб у кримінальному судочинстві. Тобто у дискусійному питанні незалежності слідчого від працівників оперативних підрозділів законодавець поставив крапку і однозначно визначив самостійність слідчого.

Висновки. Резюмуючи вищевикладене, можемо зазначити, що питання взаємодії слідчого та інших учасників кримінального провадження залишається актуальним, а отже, підлягає подальшому теоретичному дослідженню. Систематизувавши наукові шляхи до визначення сутності поняття взаємодії слідчого, пропонуємо власний підхід. Під взаємодією слідчого з іншими учасниками кримінального провадження слід розуміти узгоджену протягом певного часу чітко скоординовану діяльність, узгоджену за метою та завданнями, часом, місцем, формами та методами, засновану на законі і підзаконних нормативно-правових актах, спрямовану на забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування, захист прав людини, суспільних інтересів та держави загалом від кримінальних правопорушень в Україні.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Пясковський В.В. Процесуальні форми взаємодії слідчих з іншими співробітниками правоохоронних органів під час розслідування насильницьких злочинів, учинених щодо неповнолітніх. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. № 2, 2015. С. 186–194.

3. Матусовский Г.А. Экономические преступления: криминалистический анализ : [монография]. Харків : Консум, 1999. 480 с.

4. Шибіко В.П. Загальні положення попереднього розслідування / М.М. Михеєнко, В.Т. Нор, В.П. Шибіко. Кримінальний процес. Київ : Либідь, 1999. 534 с.

5. Цимбал Г.П. Взаємодія як умова забезпечення виявлення і розслідування податкових злочинів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Ірпінь, 2005. 19 с.

6. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ : [підруч.]; за ред. Ю.Ф. Кравченка. Київ : НАВСУ, 1999. 702 с.

7. Сущенко В.Д. Сучасний процес управління в органах внутрішніх справ : [моногр.] / Сущенко В.Д., Присяжний С.В., Коваленко О.І. Київ : НАВСУ, 1999. 352 с.

8. Щербина Л.І. Взаємодія органів досудового слідства з оперативними підрозділами. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2015. № 14. Том 2. с. 114–116.

9. Мудряк Т.О. роль взаємодії слідчого з оперативними підрозділами в криміналістичному забезпеченні розслідування шахрайства з фінансовими ресурсами. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. 2013. № 4 (63). С. 143–148.

10. Коновалова В.Е. Организационные и психологические основы деятельности следователя. Київ : РИО МВД УССР, 1973, 122 с.

11. Кіпер О.О. Процесуальна самостійність слідчого як гарантія всебічного, повного й неупередженого розслідування у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 – «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Одеса, 2017. 228 с.

12. Новий тлумачний словник української мови: у 3-х т. Т.1 / Укл. В.В. Яременко, О.М. Сліпущко. Київ : «атіка», 2001. 926 с.

13. Скорченко П.Т. Взаимодействие следователя, оперативно-розыскных органов и экспертно-криминалистических подразделений в процессе раскрытия преступлений. Криминалистика : учебник / Под ред. И.Ф. Пантелеева, Н.А. Селиванова. Москва : «Юрид. лит», 1988. 592 с.

14. Пивоваров В.В. Взаємодія органів досудового слідства та дізнання при розслідуванні кримінальних справ: монографія. Харків : «Право», 2006. 176 с.

15. Криминалистика: учеб. для вузов / Под ред. Заслуженого деятеля науки РФ, проф. Р.С. Белкина. 2-е изд., перераб. И доп. Москва : «Норма», 2005. 992 с.
16. Абламський С.Є. Сутність та зміст взаємодії підрозділів під час проведення досудового розслідування: лекція. Харків : ХНУВС, 2017. 25 с.
17. Ляш А.О. Проблеми взаємодії слідчого з оперативними підрозділами органів внутрішніх справ у сучасних умовах. «Використання сучасних досягнень науки і практики у підвищенні ефективності боротьби зі злочинністю»: матер. Наук.-практ. Конф. Київ : Національна академія внутрішніх справ України, 2000. С. 123–127.
18. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII із змінами і доп. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
19. Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень : наказ МВС України від 14 серп. 2012 р. № 700. *Збірник нормативно-правових актів України, що регламентують окремі питання кримінального провадження* : [упоряд. С. М. Алфьоров, С. М. Міщенко, В. І. Фаринник та ін.] ; за заг. ред. В.І. Сліпченка. Київ : АРТ-дизайн, 2012. С. 101–113.
20. Багрій М. Взаємодія слідчого з працівниками підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. *Вісник Львівського університету. Серія «Юридична»*. 2013. Вип. 57. С. 315–321.
21. Полянский Н.Н. Советское законодательство о судоустройстве в его основных моментах. *Право и жизнь*. 1927. Кн. 8–10. С. 102.
22. Луньова О.С. Проблемні питання удосконалення взаємодії слідчого з іншими учасниками кримінального провадження. *Проблеми законності*. 2015. Вип. 129. с. 224-232. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2015_129_29.